

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE ÖĞRETİMİ

**Editör : Yavuz AKBAŞ - Elif GENÇTÜRK GÜVEN
Kerem ÇOLAK**

Yazarlar :

Adnan ALTUN
Ahmet Utku ÖZENSOY
Arcan AYDEMİR
Çiğdem BAKI PALA
Ebru GENÇTÜRK GÜVEN
Elif MERAL
Elif TORUN
Elvan GÜNEL
Esra ÖZCAN
Fatma TORUN
Gizem BENGİÇ ÇOLAK
Gökçe KILIÇOĞLU
İbrahim Fevzi ŞAHİN
İsmail DÜZ
Kadir KARATEKİN
Kerem ÇOLAK
Nazan KARAKAŞ ÖZÜR
Oktay AKBAŞ
Özlem ELVAN
Özlem ULU KALIN
Saliha CEVHER
Samet KARAKUŞ
Yasin DOĞAN
Yavuz AKBAŞ
Zafer KUŞ
Zeynep BAŞCI NAMLI

Ankara, 2023

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE ÖĞRETİMİ

Editör :

Yavuz AKBAŞ - Elif GENÇTÜRK GÜVEN Kerem ÇOLAK

ISBN

978-625-6739-46-8

© Copyright 2023, Eğiten Kitap Yayıncılık Org. Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Eğiten Kitap Yayın Organizasyon Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri fotokopi yoluyla, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bölümlerin içeriğinden ve görsellerinden bölüm yazarları sorumludur.

Genel Yayın Koordinatörü, Özgür DOĞAN

Genel Yayın Yönetmeni, Aydın TEKİN

Grafik Tasarım, Eğiten Kitap Grafik Birimi

Baskı, Eğiten Matbaacılık

Ankara, 2023

Yayınevi Sertifika No, 47083

Matbaa Sertifika No, 47083

Eğiten Kitap

Zübeyde Hn. Mah. Süzğün Sokak No: 7 İskitler- Altındağ • Ankara

T: 0312 433 08 93 (pbx) • F: 0312 433 07 92

www.egitenkitap.com • egitenkitap@gmail.com

ÖNSÖZ

Sosyal bilgiler, öğrencilerin yaşadıkları yakın çevreden başlayarak dünyayı tanıma ve anlamlandırma çabalarının odağında yer alan; birbirleri ile etkileşim içinde oldukça karmaşık yapılar olan doğal ve beşerî sistemleri, farklı kültürleri ve yaşam biçimlerini geçmişten günümüze geçirdikleri değişimlerle birlikte düşünerek zihinlerinde yapılandırmalarına imkân sunan bir ders olup, ilkokul ve ortaokul eğitiminin temel öğelerindedir. Yaşadığı çevre ve topluma uyum sağlama sürecinde öğrenciler bir yandan ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve değerleri edinmeye çalışırken, bir yandan da içinde buldukları dönemde yaşanan sorun ve problemleri fark etme ve bunlara çözüm bulma konusunda beceriler elde etme çabasıdır. Bu sürecin doğru yürütülmesi sosyal bilgiler eğitiminin temel gayesi ve demokratik toplumun temel yapı taşı olan etkin vatandaşların yetişmesi için oldukça önemlidir. Çünkü toplumda demokratik anlayışın gelişmesi, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanımı için ihtiyaç ve israf arasındaki hassas dengenin doğru biçimde kurulması adına eyleme geçebilen etkin vatandaşlara duyulan ihtiyaç her geçen gün daha da artmaktadır. Bu bağlamda sosyal bilimlere dayalı zengin içeriğin, milli ve evrensel değerlerin ve 21. yüzyıl becerilerinin bütünleşik bir pedagojik yapıda öğretimini esas alan sosyal bilgiler dersinde, öğrencilerin çevre ve toplumla ilgili sorun ve konulara yönelik kendi fikir, karar ve argümanlarını oluşturabilecekleri öğrenme ortamı sağlanmalıdır.

Öğrencilerin karar verme ve argüman oluşturma becerilerini geliştirmek için derslerde bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum ve çevre üzerindeki etkilerini, etik ve ahlaki bakımdan da değerlendirerek ele almayı gerektiren sosyobilimsel konuların işe koşulması güçlü bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyobilimsel konular öğrencileri muhakeme yapmaya zorlayan sorun/problemleri içeren ve açık, net ve tek bir doğru yanıtı ya da çözümü olmayan konulardır. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin topluma yönelik fayda ve zararlarının bir arada düşünüldüğü sosyobilimsel konulara

yönelik ortaya çıkan ikilemler, informal muhakemeyi daha fazla gerekli kılmaktadır. Ayrıca ele alınan konuya yönelik doğru kararlar almak için farklı açılardan bakmak, sunulan argümanlara/bilgilere şüphe ile yaklaşmak ve farklı kaynakları inceleyerek sorgulamalar yapmak gerekmektedir. Bu konuların öğretimde kullanımı ve faydaları son yirmi yıldır özellikle fen eğitimi alanında birçok bilimsel çalışmaya konu olmuş, ancak sosyal bilgiler eğitiminde bu konuya yönelik eğilim sınırlı kalmıştır.

Sosyobilimsel konular bilimsel gelişmelerin toplumsal yansımaları, toplumsal bakış açısını önceleyen doğasından ötürü sosyal bilgiler dersinde ele alınması gereken temel konulardır. Bilim, teknoloji ve toplum teması mevcut sosyal bilgiler dersi öğretim programının temel konuları arasında yer almasına karşılık sosyobilimsel konuların ilgili alan eğitiminde kullanımı konusundaki bilimsel çabaların sınırlı olması bu eserin kaleme alınmasının temel nedenini oluşturmaktadır. Sosyobilimsel konuların eleştirel düşünme, araştırma, kara verme, problem çözme gibi becerileri geliştirdiği; etkin vatandaşlık, karakter ve değer eğitiminde oldukça etkili olduğu göz önüne alındığında sosyal bilgiler dersinde bu konulara yer verilmesin gerekliliği açıkça görülmektedir. Bu kitap sosyal bilgiler ve sosyobilimsel konular arasındaki ilişkiye dikkat çekerek, sosyo bilimsel konuların sosyal bilgiler derslerine nasıl entegre edileceğine dair sunduğu çözümlerle bu alanda ilk ve rehber materyal olma özelliği taşımaktadır

Sosyal bilgiler eğitiminde, sosyobilimsel konuların öğretimi ile teorik bilgiler ve özgün etkinlikler bir arada sunularak sınıf içi uygulamalar için temel bir zemin oluşturmaya çalışılan bu eserde 18 bölüm bulunmaktadır. İlk bölümde, “*Kapsamı, Boyutu, Tarihsel Gelişimi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi İle İlişkisi*”; ikinci bölümde, “*Bilim Okuryazarlığı*”; üçüncü bölümde, “*Değerler Öğretimi*”; dördüncü bölümde, “*Argümantasyon*”; beşinci bölümde, “*Medya Okuryazarlığı*”; altıncı bölümde, “*Çevre Eğitimi ve Çevre Okuryazarlığı*”; yedinci bölümde, “*Politik Okuryazarlık*”; sekizinci bölümde, “*Coğrafi Sorgulama Becerisi*”; dokuzuncu bölümde, “*Karar verme Becerisi*”; onuncu bölümde, “*Muhakeme Türleri*”; on birinci bölümde, “*Eleştirel Düşünme*”; on ikinci bölümde, “*Vatandaşlık Eğitimi*”; on üçüncü bölümde, “*Kavramsal Değişim Metinleri*”; on dördüncü bölümde “*Sosyal Bilgilerde Yerel ve Küresel Sosyobilimsel Konular*”; on beşinci bölümde, “*Sosyobilimsel Konuların Öğretiminde Senaryolar*”; on altıncı bölümde “*Sosyobilimsel Konular ve Okul Dışı Öğrenme Ortamları*”; on yedinci bölümde, “*Öğrenme Amaçlı Yazma*”; on sekizinci bölümde, “*Tartışma Stratejileri*” ile ilgili ayrıntılı bilgilere ve uygulama örneklerine yer verilmiştir.

Bu kitapta yer alan bölümlerin her biri alanında uzman sosyal bilgiler eğitimcileri tarafından kaleme alınmıştır. Göstermiş oldukları emek ve eserin oluşmasına yaptıkları katkılar için tüm bölüm yazarlarına ve kitabın basımını gerçekleştiren Eğitim Kitap Yayıncılık ailesine teşekkürlerimizi sunarız.

Hazırlanan kitabın sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışan akademisyenlere, lisansüstü öğrencilerine, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına sosyobilimsel konuların sosyal bilgiler dersi bağlamında öğretimi konusunda sunduğu temel bilgiler ve uygulama örnekleri ile fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Eserin sosyal bilgiler eğitimi alanına beklenen katkıları sağlaması dileğiyle...

Prof. Dr. Yavuz AKBAŞ

Prof. Dr. Ebru GENÇTÜRK GÜVEN

Dr. Öğr. Üyesi KEREM ÇOLAK

Aralık 2023

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... iii

BÖLÜM 1
**SOSYOBİLİMSEL KONULAR: KAPSAMI, BOYUTU, TARİHSEL
GELİŞİMİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ İLE İLİŞKİSİ** 1
Dr. Esra ÖZCAN

BÖLÜM 2
**SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE SOSYOBİLİMSEL KONULAR
VE BİLİM OKURYAZARLIĞI**..... 25
Doç. Dr. Nazan KARAKAŞ ÖZÜR

BÖLÜM 3
SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE DEĞERLER ÖĞRETİMİ..... 61
Prof. Dr. Oktay AKBAŞ

BÖLÜM 4
ARGÜMANTASYON VE SOSYOBİLİMSEL KONULAR..... 83
Prof. Dr. İbrahim Fevzi ŞAHİN - Doç. Dr. Elif MERAL

BÖLÜM 5
SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE MEDYA OKURYAZARLIĞI 111
Meryem Maide AĞALDAY - Prof. Dr. Adnan ALTUN

BÖLÜM 6
**SOSYOBİLİMSEL KONU TEMELLİ ÇEVRE EĞİTİMİ
VE ÇEVRE OKURYAZARLIĞI** 147
Prof. Dr. Kadir KARATEKİN

BÖLÜM 7
SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE POLİTİK OKURYAZARLIK 175
Prof. Dr. Zafer KUŞ

BÖLÜM 8
**SOSYOBİLİMSEL KONULAR
VE COĞRAFİ SORGULAMA BECERİSİ**..... 201
Prof. Dr. Ebru GENÇTÜRK GÜVEN

BÖLÜM 9 SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE KARAR VERME BECERİSİ.....	231
Doç. Dr. Melehat GEZER	
BÖLÜM 10 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE MUHAKEME TÜRLERİ VE SOSYOBİLİMSEL KONULAR	259
Prof. Dr. Yavuz AKBAŞ - Doktora Öğrencisi, Samet KARAKUŞ	
BÖLÜM 11 SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİ	289
Ahmet Utku ÖZENSOY	
BÖLÜM 12 SOSYOBİLİMSEL BİLİMSEL KONULAR VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ.....	317
Dr. Öğr. Üyesi Kerem ÇOLAK - Dr. Öğr. Üyesi Gizem BENGİÇ ÇOLAK	
BÖLÜM 13 SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE KAVRAM ÖĞRETİMİ (KAVRAM KARİKATÜRLERİ-KAVRAMSAL DEĞİŞİM METİNLERİ)....	347
Doç. Dr. Gökçe KILIÇOĞLU	
BÖLÜM 14 SOSYAL BİLGİLERDE YEREL VE KÜRESEL SOSYOBİLİMSEL KONULAR.....	381
Doç. Dr. Elvan GÜNEL	
BÖLÜM 15 SOSYOBİLİMSEL KONULARIN ÖĞRETİMİNDE SENARYOLAR....	403
Dr. Öğr. Üyesi. Özlem ELVAN	
BÖLÜM 16 SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI	433
Dr. Öğr. Üyesi Arcan AYDEMİR - Doç. Dr. Özlem ULU KALIN	
BÖLÜM 17 SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA.....	467
Doç. Dr. Zeynep BAŞCI NAMLI	
BÖLÜM 18 SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE TARTIŞMA STRATEJİLERİ.....	501
Arş. Gör. Elif TORUN	

BÖLÜM 16

SOSYOBİLİMSEL KONULAR VE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Arcan AYDEMİR

Doç. Dr. Özlem ULU KALIN

GİRİŞ

Eğitim-öğretim süreçleri formal olarak birtakım kurallar ve kurumlar aracılığıyla belirli mekanlarda gerçekleştirilse de değişen şartlar ve beklentiler dikkate alındığında bu süreçlerin seyrinde birtakım farklılıklar meydana gelebilmektedir. Bu farklılıklar eğitim bilimleri alanında informal eğitim ve öğrenme ile non-formal eğitim ve öğrenme gibi terimlerin değer kazanmasına olanak tanımaktadır. Bu terimler içerisinde eğitimin bir türü olarak ele alınan informal eğitim, öğrenme-öğretme süreçlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. İnfomal eğitim, insanın yaşamı içerisinde doğal ortamında, belirli bir amaç ve plan dahilinde olmayan, kendiliğinden gerçekleşen bir süreçtir. Bir kültürlenme süreci olan informal eğitim, belirli bir mekan olmadan eğitimin gerçekleştiği süreci ifade etmektedir (Yavuz, 2018). Bireyin doğduğu andan itibaren aile, sokak, iş yeri, televizyon, okul gibi yaşamın her alanında devam eden informal eğitim, davranış değiştirme sürecinde de çoğu zaman formal eğitimden daha etkili olmaktadır. Bu yüzden eğitim-öğretim süreçlerinde informal eğitim ve öğrenme önemsenmelidir. Formal eğitimin yürütüldüğu okul ortamlarında da informal eğitim önem kazanmaktadır. Bu süreçlerde öğrencilerin özellikle kültürün farklı yönleriyle (yaşamsal, güç kazandıran, özgürleştirici, sevgiyi hissettirecek yönler) yüzleştirilmesi, bu bilgileri ders dışı zamanlara taşımalarına ve farklı ortamlarda paylaşımlarına olanak tanıyacaktır (Şahin, 2006). İnfomal eğitimin bir parçası olarak informal öğrenme de kişinin günlük yaşamında (ev, komşu ziyareti, park, televizyon, kitap, dergi ve arkadaş grubunda) gerçekleşen öğrenme faaliyeti olarak ifade edilmektedir (Çavuş ve diğerleri, 2013). İnfomal öğrenme, müze, hayvanat bahçesi, botanik bahçesi, hastane gibi kurumlarda gerçekleşebilmektedir (Gerber ve diğerleri, 2001; Türkmen, 2010).

KAYNAKÇA

- Aktaş, V. (2022). *Sosyal bilgiler dersinde mekânsal düşünme becerilerinin geliştirilmesinde okul dışı öğrenme ortamlarının rolü: bir eylem araştırması* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi.
- Atabek Yiğit, E. ve Balkan Kıyıcı, F. (2021). STEM eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları. H. Nuhoglu (Ed.). *Eğitiminin STEM öğrenme yolculuğu* (ss.300-323). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Artvin İl Sağlık Müdürlüğü Artvin Devlet Hastanesi. (2022). *Geleneksel ve tamamlayıcı tıp birimi*. <https://artvindh.saglik.gov.tr/TR-827684/geleneksel-ve-tamamlayici-tip-getat.html>
- Aydemir, A. (2021a). Sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenme ve öğretim ortamı olarak adalet saraylarının kullanımına yönelik öğretmen adayı görüşlerinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 665-681. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.62826-824051>
- Aydemir, A. (2021b). Eğitimde bilimsel okuryazarlık. E. Koçoğlu (Ed.). *Eğitimde okuryazarlık becerileri-II* (ss.17-40). Pegem Akademi Yayıncılık
- Aydemir, İ. ve Toker Gökçe, A. (2016). Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri. 3. *International Eurasian Educational Research Congress*.
- Aydın, F. (2019). Coğrafya dersi öğretim teknik ve yöntemleri ile bunların derslerde uygulama örnekleri. Ü. Eser Ünalı (Ed.). *Coğrafya öğretimi-I* (ss.59-128). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ayoobi, H., Cao, M., Verbrugge, R., & Verheij, B. (2021). Argue to learn: Accelerated argumentation-based learning. *20th IEEE International Conference on Machine Learning and Applications (ICMLA)*. <https://dx.doi.org/10.1109/ICMLA52953.2021.00183>
- Bulut, S. (2021). Televizyon ve sosyal medyanın çocuklar üzerindeki etkileri ve yapılması gerekenler. *İbn Haldun Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 1-12. <https://dx.doi.org/10.36657/ihcd.2021.74>
- Can, N. S. (2019). *Geri dönüşüm ve çevreye etkileri konusunda okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin ilkökul öğrencilerinde farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Cansız, N. (2014). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının sosyobilimsel konularda muhakeme yeteneklerinin geliştirilmesi* (Doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Çapkınoğlu, E. (2015). *7. Sınıf öğrencilerinin yerel sosyobilimsel konularda oluşturdıkları argümantasyonların kalitesi ve karar verirken dikkate aldıkları faktörlerin incelenmesi* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Çavuş, R., Umdu Topsakal, Ü. ve Öztuna Kaplan, A. (2013). İnfomal öğrenme ortamlarının çevre bilinci kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri: Kocaeli ilgilievleri örneği. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(1), 15-26.

- Çelikkaya, T. (2021). Toulmin argümantasyon modeli. T. Çelikkaya (Ed.). *Etkinlik örnekleriyle sosyal bilgiler öğretiminde alternatif eğitim modelleri ve yaklaşımları* (ss.2-41). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çepni, Z. ve Geçit, Y. (2020). Social studies teacher candidates' attitudes and views regarding socio-scientific issues. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 42, 133-154. <https://doi.org/10.32003/igge.732782>
- Çiğdemöğlü, C. (2020). Sosyobilimsel konular ve okul dışı öğrenme ortamları. M. Genç (Ed.). *Kuramdan uygulamaya sosyobilimsel konular* (ss.311-342). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demir, E. ve Çetin, F. (2022). Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1443-1461.
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 26. Bölge Müdürlüğü. (2023). *Yusufeli barajı ve HES*. <https://bolge26.dsi.gov.tr/Haber/Detay/9349>
- Dib, C. Z. (1988). Formal, non-formal and informal education: concepts/applicability. *AIP Conference Proceedings*, 173, 300-315. <https://doi.org/10.1063/1.37526>
- Diñer, F., Atik, İ., Yılmaz, Ş. ve Çıngı, A. (2017). Hidrolik enerjiden yararlanmada ülkemiz ve gelişmiş ülkelerin mevcut durumlarının analizi. *Mühendislik Dergisi*, 8(3), 555-561.
- Doğanay, H. (2017). *Coğrafya bilim alanları sözlüğü* (Genişletilmiş 2.Basım). N. T. Altaş (Ed.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğanay, H. ve Coşkun, O. (2020). *Enerji kaynakları* (4.baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doldur, M. (2019). *Bilim merkezinde gerçekleştirilen fen bilimleri dersinin öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik algularına ve derse yönelik tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi.
- Erciyeş, G. (2022). Öğretim yöntem ve teknikleri. Ş. Tan (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (17.Baskı) (ss.145-220). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ertaş, H., Şen, A. İ., ve Parmasızoğlu, A. (2011). Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 5(2), 178-198.
- Gerber, B. L., Marek, E. A. & Cavallo, A. M. L. (2001). Development of an informal learning opportunities assay. *International Journal of Science Education*, 23(6), 569-583.
- Godinez, A.M. & Fernandez, E.J. (2019) What is the zoo experience? How zoos impact a visitor's behaviors, perceptions, and conservation efforts. *Frontiers in Psychology*, 10(1746), 1-8. <https://dx.doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01746>
- Gödek, Y., Polat, D. ve Kaya, V. H. (2019). *Fen bilgisi öğretiminde kavram yanlışları kavram yanlışlarının tespiti-giderilmesi ve uygulamalı örnekler* (5.Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.

- Hoppers, W. (2006). *Non-formal education and basic education reform: a conceptual review*. International Institute for Educational Planning.
- İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi. (2023). *Organ bağışi birimi*. <https://hasekieah.saglik.gov.tr/TR-623130/organ-bagis-birimi.html>
- Kaçar, S. ve Balım, A. G. (2019). Argümantasyona dayalı öğrenme. A. G. Balım (Ed.). *Fen öğretiminde yenilikçi yaklaşımlar* (ss.187-224). Anı Yayıncılık.
- Kınık, Z. ve Aykaç, Z. (2021). Atıksu arıtma tesislerinde karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri. *Türk Hidrolik Dergisi*, 5(1), 59-65.
- Kubat, U. (2018). Okul dışı öğrenme ortamları hakkında fen bilgisi öğretmen adaylarının görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 111-135.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Eğitim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliği*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/25145204_SOSYAL_ETKYNLYKLER_YON.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019a). *Okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu*. https://kirkclareli.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_02/20171424_13114809_okul_dYYY.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019b). *Müze eğitimi*. Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2023). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara.
- Metin Göksu, M. ve Sömen, T. (2022). Okul dışı öğrenme ortamlarının geliştirilmesi. A. Küçükkoğlu & H. İ. Kaya (Ed.). *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* (3.Baskı) (ss.88-137). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Miller, T. J. (2008). *The Alaska factor: Outdoor education program design in Alaska* (Master of education thesis). University of Alaska.
- Nekolný, L., & Fialová, D. (2018). Zoo tourism: What actually is a zoo? *Czech Journal of Tourism*, 7(2), 153–166. DOI: 10.1515/cjot-2018-0008.
- Okumuş, S. (2020). Argümantasyon destekli işbirlikli öğrenme modelinin akademik başarıya, eleştirel düşünme eğilimine ve sosyobilimsel konulara yönelik tutuma etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 269-293. <https://dx.doi.org/10.7822/omuefd.5704179>
- Özdemir, N. (2014). Sosyo bilimsel esaslar çerçevesinde sosyo bilimsel konuları tartışmak tutumları nasıl etkiler? Nükleer santraller. *Turkish Studies*, 9(2), 1197–1214.
- Öztürk, S.ve Leblebicioglu, G. (2015). Sosyo-bilimsel bir konu olan hidroelektrik santraller (hes) hakkında karar verilirken kullanılan irdeleme şekillerinin incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 9(2), 1–33. <https://doi.org/10.17522/nefemed.88999>
- Öztürk, T. (2021). Sınıf dışı öğretim yöntem-teknikleri ve sosyal bilgiler öğretiminde kullanımı. Y. Değirmenci & Z. Taşyürek (Ed.). *Uygulama örnekleriyle sosyal bilgiler eğitimi* (ss. 547-564). Nobel Akademik Yayıncılık.

- Öztürk, Y. E., Dömbekci, H. A ve Ünal, S. N. (2020). Geleneksel tamamlayıcı ve alternatif tıp kullanımı. *Bütünleyici ve Anadolu Tıbbı Dergisi*, 1(3), 23-35.
- Sadler, T. D. (2004). Informal reasoning regarding socioscientific issues: a critical review of research. *Journal of Research In Science Teaching*, 41(5), 513-536.
- Sakmen, G., Genç, M. ve Arslan, H. Ö. (2020). Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin bir sosyobilimsel konu olan organ bağıışı hakkındaki görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 346-371. <https://doi.org/10.19171/uefad.620652>
- Soysal, E. (2019). *Okul dışı öğrenme ortamlarının ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik ilgi, tutum ve motivasyonlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Şahin, A. E. (2006). Eğitimle ilgili temel kavramlar. V. Sönmez (Ed.). *Eğitim bilimine giriş* (2. Baskı) (ss.1-24). Anı Yayıncılık.
- Tanrıvermiş, H. ve Mülâyim, Z. G. (1999). Sanayinin neden olduğu çevre kirliliğinin tarıma verdiği zararların değerinin biçilmesi: Samsun gübre (tügsaş) ve karadeniz bakır (kbi) sanayileri örneği. *Tr. J. of Agriculture and Forestry*, 23, 337-345.
- Tekin, S. ve Gölgesiz, H. (2022). Türklerde sınıfdışı eğitimin tarihsel gelişimi ve köy enstitülerindeki uygulamalar. *Journal of History School*, 60, 3217-3236. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.58040>
- Tok, T. N. (2021). Etkili öğretim için yöntem ve teknikler. A. Doğanay (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (13.Baskı) (ss.176-261). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tudor, S. L. (2013). Formal – non-formal – informal in education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 76, 821 – 826. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.04.213>
- TÜBİTAK [Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu]. (2022). 8. *Bilim şenlikleri destekleme programı çağrı metni*. https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/26723/1_cagri_metni.pdf
- Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu [TÜBİTAK]. (2023). 4006-TÜBİTAK bilim fuarları destekleme programı. <https://www.tubitak.gov.tr/icerik-hakkimizda-0>
- Türk Dil Kurumu (2022). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2023). *Çevresel göstergeler*. <https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/>
- Türkmen, H. (2010). İnfomal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitimine tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-59.
- Türkmen, H., Pekmez, E. ve Sağlam, M. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının sosyo-bilimsel konular hakkındaki düşünceleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(18), 448-475. <https://doi.org/10.12984/eggefd.295597>
- Uğurlu, A. (2022). *Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik sınıf öğretmenlerinin kaygı düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi.

- Yardımcı, A. B. (2016). Milet okulu doğa filozofları bağlamında tanrının imkânı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1329-1333.
- Yavuz, M. (2018). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. M. Yavuz (Ed.). *Eğitim bilimine giriş* (ss.1-26). Anı Yayıncılık.
- Yavuz Topaloğlu, M. (2016). *Sosyobilimsel konulara dayalı okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin kavramsal anlamalarına ve karar verme becerilerine etkisi* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Yavuz Topaloğlu, M. ve Balkan Kıyıcı, F. (2017). Hidroelektrik santral gezisinin ortaokul öğrencilerinin kavramsal anlamalarına etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1151-1172. <http://dx.doi.org/10.17860/mer-sinefd.332502>
- Yazıcı, T. ve Omca Çobanoğlu, E. (2017). Türkiye’de sınıf dışı eğitim ve tarihsel kökenleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 385-401.